

POETS'CORNER

D. SAM ABRAMS

Previsions

Per gentilesa d'Edicions 96 de la Pobla Llarga (la Ribera Alta, València) acabo de rebre un exemplar del darrer número de la seva col·lecció de poesia que correspon a una mostra antològica, *Udols d'un llop de paper*, del poeta polonès Tadeusz Roze-wicz (Radomsko, 1921), traduït pel professor Josep-A. Ysern i Lagarda (València, 1966).

El llibre és una meravella absoluta que posa a la disposició del públic una de les veus més imprescindibles de la poesia universal del segle XX. L'edició conté una nodrida mostra panoràmica del poeta (300 pàgines), en edició bilingüe, amb un estudi crític i notes textuales que sumen 75 pàgines més. Ja feia temps que Ysern treballava en aquesta antologia perquè ja va publicar-ne una *plquette*, *Angoixa*, ara fa vuit anys.

Finalment, fruit de la constància dels traductors i l'atzar editorial, tenim a l'abast en català cinc de les veus més importants de la lírica po-

lonesa del segle XX: Milosz, Szymborska, Lipska, Zagajewski i Roze-wicz. Ha costat molt d'esforç literari i editorial arribar fins aquí, conduïts tots plegats pels tres grans traductors del polonès que hi ha avui a Catalunya: Xavier Farré, Josep M. Sagarra Àngel i Josep-A. Ysern i Lagarda. Els seus llibres han sortit al llarg dels anys entre el 1997 i el 2010 en editorials ben diferents com ara Columna, Quaderns Crema, Proa, Pàgès i Edicions 96. I molts dels treballs han rebut un ajut directe o indirecte de l'administració pública.

Ara bé, tot i el gran i innegable esforç esmerçat fins al moment actual, encara falten algunes grans veus de la poesia polonesa per traduir: Aleksandr Wat, Anna Swirszczynska i Zbigniew Herbert, per citar només tres exemples preclars. El que no entenc és que traductors de la talla i solvència de Farré, Sagarra i Ysern hagin de treballar en unes condicions tan precàries d'aquí caic i allà m'aixeco, sempre a grat del vent de

les modes i manies editorials. Això no pot ser.

L'administració pública té un sistema d'ajuts per a la traducció, però es queda impassible esperant que els traductors vagin a demanar i després de molta burocràcia i temps potser pugui caure alguna cosa. Seria més rendible a tots els nivells un sistema més actiu i dinàmic. ¿No seria millor començar per assabentar-se de quins són els buits de traducció que existeixen i després determinar qui pot omplir-los millor i qui pot editar-los millor? ¿No seria més intel·ligent un tracte preferent per a traductors com ara Farré, Sagarra i Ysern per facilitar la seva trajectòria?

L'administració sempre replica amb la mateixa cançó: no podem intervenir. El procés de selecció ha de ser neutre. I després mirem la llista de concessions d'ajuts i ens adonem que és plena de noms d'autors i editors afins al director de torn. La crisi econòmica ja s'encarregarà de posar-hi remei. *

Tot i que tenim bones traduccions al català dels principals poetes polonesos, encara falta treballar l'obra d'alguns més. El pitjor és que l'administració pública no concedeix prou ajuts ni els dóna a qui més s'ho mereix per omplir el buit de traduccions que, en general, tenim

Seria més rendible a tots els nivells un sistema d'ajuts a la traducció més actiu i dinàmic

ELTRASTER

JAUME VIDAL

Rita la cantadora

Walt Disney ja ho va intentar dir quan va fer *Fantasia*: el cinema d'animació és una expressió cinematogràfica preparada per construir qualsevol discurs. En els darrers anys s'ha madurat en aquest sentit, i en el repertori de pel·lícules premiades als festivals de cinema hi trobem força títols. Per sort, l'associació de dibuixos animats amb entreteniment infantil s'ha diluït i l'animació ha contribuït a regenerar el món de les ficcions.

Fernando Trueba, per la seva gran obsessió musical, i Xavier Mariscal, per l'obvietat de la naturalesa del seu treball com a dibuixant i dissenyador, són dos creadors perfectes per aprofitar les possibilitats de l'animació cinematogràfica. I així ho han demostrat al film *Chico & Rita*. La pel·lícula, que s'estrenarà al febrer, demostra com explotant el dibuix i la música el guió pot ser només un pretext. Com el d'aquesta obra que se centra en una història d'amor de bolero: "T'estimo", "l'abandono", "Et deixo", "Ara tor-

no", "Vés-te'n" i "Sempre t'estimaré". *Chico & Rita* és una pel·lícula conduïda per les notes musicals i el traç del dibuix. Un llibre il·lustrat, una partitura que gira pàgina full a full, amb moments d'esclat visual i sonor. La música de Bebo Valdés fa que l'espectador dubti si està assegut o si l'han deixat entrar a la pel·lícula per la porta dels figurants.

Trueba ha posat tota la seva experiència en el tracte i el treball amb la música i músics caribenys i de jazz, i Mariscal ha aplicat allò en el que sempre ha estat un mestre: fer grandiloqüència de la simplicitat. Per aquest motiu, l'impuls bàsic de l'argument de l'obra, que és la passió creativa i la passió amorosa, encaixa perfectament amb la idiosincràcia del dissenyador.

Si la pel·lícula és recomanable i reeixida, com de segur també ho serà el disc que en surti de la

Rita, la protagonista del film WALT DISNEY

banda sonora, el còmic, que ja es pot trobar a les llibreries, ha estat víctima dels automatismes de traspasar una creació a un suport que no és el mateix. El color, que és un dels elements de consistència de la pel·lícula, no s'ha reproduït en paper amb la mateixa intensitat que a la pantalla. Entre altres coses perquè la llum, que és un dels fonaments físics del cinema, intervé d'una altra manera en el paper. El resultat és que els matisos cromàtics del film es perden empastats en les planes de la historieta publicada per Ediciones Sins Entido, que d'altra banda és una de les més curoses editorials de còmic de l'Estat.

Aquest abisme entre la versió cinematogràfica *Chico & Rita* i l'adaptació a la historieta també té molt a veure amb el fet que el film és bàsicament moviment i ritme. Fins i tot els diàlegs són ràpids dards que es llancen els personatges a una velocitat vertiginosa. Només la cadència es frena quan comença a moure els malucs la sensual Rita. *